Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація "Svoboda", 30 Montgomery St. Jersey City, N.J. 07302
Телефони (201) 434-0237
(201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюзу (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXVI. Ч. 137. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 20-го ЧЕРВНЯ 1979 ЦЕНТІВ 25 CENTS. JERSEY CITY and NEW YORK. WEDNESDAY, JUNE 20, 1979 No. 137. VOL. LXXXVI.

В. МОРОЗ ЗУСТРІВСЯ ІЗ КАНАДСЬКИМ ПРЕМ'ЄРОМ ДЖ. КЛАРКОМ

Валентин Мороз розмовляє з канадським прем'єром Джовом Кларком

Оттава. — У четвер, 7-го червня, новообраний прем'єр-міністер Канади Джов Кларк прийняв Валентина Мороза, недавно звільненого чільного члена руху спротиву в Україні, на приватній 20-хвилинній авдієнції та виявив готовість допомогти у заходах щодо звільнення дружини і сина Мороза, який ще в той час не знав точної дати виїзду його родини з СССР і турбувався її долею.

Про зустріч В. Морозаз з Дж. Кларком та про його перебування в Оттаві, включно з пресконференцією, обширно інформувала місцева преса, радіо і телебачення.

Під час пресконференції Мороз остерігав уряди ЗСА і Канади перед продажем пшениці Совєтському Союзові, заявляючи, що Москва перепродує цю пшеницю країнам т. зв. „Третього світу", серед яких пропаґує антизахідні ідеї. У відповідь на запити кореспондентів, Мороз заявив, що він цієї справи не заторкнув у розмові з прем'єр-міністром Кларком, уважаючи, що його публічні заяви все одно викличуть відповідну реакцію в урядових колах ЗСА й Канади.

„Якщо Канада і ЗСА зрозуміли б, яку вони мають силу (у формі пшениці) так, як араби знають яку вони мають силу (у формі нафти) то вони мали б справді велику силу в світі", — сказав Мороз, згідно зі щоденником „Оттава Сітізен" у виданні за 9-те червня ц. р. Ця сама газета поінформувала, що в 1977 році Канада продала Совєтському Союзові пшеницю вартости біля 300 мільйонів долярів.

У дальшому газета інформує, що Мороз передбачує пожвавлену активність в Україні з метою осягнення незалежности та що в 1980-их роках „може дійти до деяких вибухів". Мороз сказав, що він не закликає до „скинення бомб на Москву", однак, уважає, що в „кінцевій стадії українцям прийдеться вирушити на вулиці з рушницями".

Раніше цього дня, — інформує преса Оттави, — Мороз взяв участь у церемонії заприсяження колишнього прем'єр - міністра Джона Діфенбейкера на посла Палати Громад, до якої він був переобраний вже 13-ий раз підряд. Як уже інформовано, Дж. Діфенбейкер виступав з промовою під час маніфестації в Торонто в суботу, 9-го червня.

Перебуваючи в Оттаві Мороз склав вінок біля вічного вогню біля будинків парляменту в пошану політв'язнів в СССР.

ПРЕЗИДЕНТ КАРТЕР НАЙМЕНУЄ ТОМАСА ВАТСОНА АМБАСАДОРОМ ЗСА ДО МОСКВИ

Томас Джей Ватсон

Вашінгтон. — Президент Джіммі Картер скоро наіменує Томаса Джей Ватсона, молодшого, колишнього голову Міжнародної Ради „Біснес Машін Корпорейшен", амбасадором З'єднаних Стейтів Америки до Совєтського Союзу, заміняючи на цьому становищі дотеперішнього амбасадора Малколма Туна, професійного дипломата. Призначення нового амбасадора до Москви, — кажуть політичні спостерігачі, — принесе мабуть зі собою основні зміни у віднøшенні уряду президента Картера до Совєтського Союзу, враховуючи також те, що Ватсон буде першим американським амбасадором в СССР від довшого часу, який не є професійним дипломатом. Покищо не відомо, заявляють політичні аналітики, що спонукало Державний департамент поробити ці зміни на становищі амбасадора в Москві, бо всім, наприклад, було відомо, що кремлівські керівники не дуже долюблювали 62-річного Малколма Туна і треба припускати, що уряд СССР з радістю зустріне ці зміни.

Призначення бизнесмена американським амбасадором, твердять кореспонденти, напевно розглядатимуть в Москві, як нову спробу уряду президента Картера розвинути на широку скалю торгівлю між ЗСА і СССР, бо крім продажі більшої кількости зерна, торгівля між цими двома країнами була в останніх роках радше мінімальною з огляду на обмеженість і заборону Конґресу надавати для СССР статус упривілейованої держави в торговельних справах та уділяти більші кредити для фінансування торгівлі, поки уряд СССР не злібералізує свою еміґраційну політику і не дозволить бажаючим жидам й іншим громадянам СССР виїхати за кордон.

Амбасадор Малколм Тун на думку совєтських керівників, проводив супроти Кремлю політичну тверду лінію і коли стало відомо, що Вашінгтон затвердив Туна на становище амбасадора до СССР Москва довго відтягувала його затвердження. Томас Ватсон, син винахідника Ай-Бі-Ем, був членом американської делеґації, яка брала участь у нарадах про скорочення стратегічної зброї, т.зв. САЛТ II, який, як відомо, підписали у Відні, в понеділок, 18-го червня, президент Джіммі Картер і генеральний секретар ЦК КПСС та голова Президії Верховної Ради СССР Леонід Брежнєв. Ватсон заявив кореспондентам, що його було запрошено до Відня тому, що він є головою Дорадчої Комісії Президента у справах зброї і роззброєння. Ця Комісія була покликана до життя ще в 1961 році і до неї входили переважно науковці-винахідники, академіки, емеритовані високі військові старшини та інші визначні особи з бизнесового світу.

„Я не чув, щоб я був офіційно назначений на становище амбасадора", — заявив Ватсон кореспондентам і додав, що він повертається разом з Президентом і американською делеґацією до Вашінгтону після закінчення зустрічі і підписання договору з представниками совєтського уряду.

Речник Державного департаменту заявив однак, що Ватсон напевно скоро поїде до Москви, бо Малколм Тун плянує відходити на емеритуру ще цього літа, але обіцяв залишитися на становищі аж до часу закінчення дебат в Сенаті над договором САЛТ II. Амбасадор Тун вже раніше відчував, що його „залишають збоку", зокрема з того часу, коли почалися переговори державного секретаря Сайруса Венса з Анатолієм Добриніним, совєтським амбасадором у Вашінгтоні. Тун не був згідний, щоб Державний департамент вживав „канал Добриніна" для завершення переговорів, а це в свою чергу суперечило з політикою Венса. Він також гостро критикував американських бизнесменів минулого року, що вони недостатньо реаґували на те, коли совєтська поліція витягнула з авта і арештувала представника компанії сільськогосподарських машин, а також з резервою ставився до тих політичних осіб, які пропаґували основні зміни між ЗСА і СССР в короткому часі, бо такі зміни на думку Туна не можуть наступити „через ніч".

САЛТ II Є В ІНТЕРЕСІ БЕЗПЕКИ АМЕРИКИ Й МИРУ В СВІТІ — ТВЕРДИТЬ ПРЕЗИДЕНТ КАРТЕР

Вашінгтон. — У понеділок, 19-го червня, в 9-ій год. вечора президент Джіммі Картер виступив з промовою на спільній сесії Конґресу, яку повністю передавали телевізійні мережі та радіостанції, закликаючи ратифікувати новий договір про обмеження стратегічної атомової зброї, так званий САЛТ II, який кілька годин тому він і совєтський лідер Леонід Брежнєв підписали у Відні, Австрія.

Президент Картер заявив, що договір САЛТ II є в інтересі безпеки Америки й союзників Америки та цілого людства. Цей договір основно зменшує можливості атомової війни та обмежує перегони в нуклеарнім азброєнні, як також становить дальший крок вперед у справі роззброєння в рамках майбутнього договору, тобто САЛТ III.

Без договору САЛТ II, — продовжував президент Картер, — збільшаться витрати на стратегічне озброєння, існуватиме більша непевність щодо балянсу стратегічної зброї, зростатиме небезпека поширення нуклеарного зброєння та посилиться напруження між Сходом і Заходом, яке „може спричинитися до конфронтації надпотуг".

Картер особливо наголошував, що він ніколи б не погодився підписати договір, який послабив би оборонну потужність Америки.

Промова президента Картера перебивалася оплесками разів шість.

Політичні аналітики вказують, що в Сенаті ЗСА існує поважна опозиція до договору САЛТ II. Частина сенаторів уважають, що цей договір спричиниться до військової переваги Совєтського Союзу і він не зупинить перегонів у ділянці озброєння та не ґарантує, що Совєтський Союз буде дотримуватися договору САЛТ II

Заява генерального секретаря ЦК КПСС Леоніда Брежнєва в неділю, 17-го червня, про те, що якщо Сенат намагатиметься ввести будь-які зміни до договору САЛТ II, то це може привести до відкинення цього договору й погіршення відносин між Сходом і Заходом, викликала гостру реакцію серед частини сенаторів. Вони уважають, що ця заява Брежнєва — це втручання у внутрішні справи Америки. Для ратифікування договору САЛТ II треба дві третіх голосів членів Сенату, тобто 67.

Демократичний сенатор Ален Кренстон із Каліфорнії заявив ще перед виступом президента Картера, що з 12-18 сенаторів твер-

(Закінчення на стор. 4)

ВАТИКАН ОФІЦІЙНО ОПРИЛЮДНЮЄ ЛИСТА ДО ПАТРІЯРХА ЙОСИФА

Папа Іван Павло II під час однієї зустрічі з Блаженнішим Патріярхом Йосифом.

Ватикан. — У суботу і неділю, 17-го і 18-го червня, західні пресові агентства та інші засоби інформації подали до відома, що Папа Іван Павло II звернувся до уряду СССР із закликом „пошанувати свободу релігії та права людини".

Мова про це у листі з 19-го березня ц. р., що його Папа вислав Блаженнішому Патріярхові Йосифові Сліпому. Вістка про цей лист була опублікована у „Свободі" з 23-го березня ц. р. на підставі інформацій з патріяршої канцелярії в Римі. Повний текст листа в перекладі на українську мову появився у надзвичайному виданні „Вістей з Риму" з 24-го березня ц. р. і передрукований у „Свободі" з 5-го квітня ц. р.

Західні пресові аґентства підкреслюють, що Ватикан офіційно оприлюднив листа щойно тиждень після його повороту з відвідин у Польщі, зазначуючи, що він — лист — був висланий до Патріярха Йосифа 19-го березня ц. р. Повідомлення також зазначують, що Патріярх Йосиф є „духовним провідником українців-католиків" та що він був звільнений совєтською владою в 1963-му році після 18-ох років ув'язнення.

У листі Папа стверджує, що не зважаючи на поступ у відносинах поміж Католицькими і Православними Церквами в дусі екуменізму, різниці поміж тими Церквами все ще існують і їх слід визнати. „Ця конечність виходить із принципу про релігійну свободу, який творить одну із головних наук „Декляраці. про права людини", що її прийняли Об'єднані Нації і що її включають конституції поодиноких держав". Лист підтверджує право кожної віруючої людини брати участь в житті тої релігійної громади до якої вона належить.

Пресові повідомлення підкреслюють, що Ватикан уважає, що ієрархія Української Католицької Церкви є незалежна від Російської Православної Церкви.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ ВІДЗНАЧИТЬ 85-ЛІТТЯ УНСОЮЗУ

Філядельфія, Па. — Тутешній Окружний Комітет Відділів УНСоюзу, у співпраці з декількома Відділами УНС сусіднього Ню Джерзі, відзначить спеціяльною святочною програмою 85-ліття УНСоюзу. Святкування відбудуться у неділю, 24-го червня ц. р., у Міллвіллі, Н. Дж., у приміщеннях української православної церкви свв. Петра і Павла.

Головним промовцем на цьому святі буде головний предсідник УНСоюзу д-р Іван О. Флис.

Ювілейний Комітет очолив предсідник 347-го Відділу УНСоюзу з Міллвіллу Теодор Сущик, якого вибрали на цей пост представники довколишніх Відділів УНС, на засіданні, що відбулося 24-го квітня ц. р. У ньому взяли участь старший обласний організатор Степан Гавриш і голова Філядельфійського Окружного Комітету Петро Тарнавський.

Програму у Міллвіллі вестиме Степан Гавриш.

На неділю, 24-го червня запляновано Молебень, який відслужить о. Петро Сагайдачний. У мистецькій програмі виступить танцювальний гурток „Чайка", а також будуть спортові гри і забави та буфет.

Союзові піонери з околиці одержать грамоти.

У НЮ ЙОРКУ ВІДБУЛАСЯ ІМПРЕЗА РОКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДИТИНИ

Ню Йорк (В.Л-ць). — „Хочемо передати українській дитині нашу любов і опіку, наше вміння вести її до кращого завтра та зберегти її як скарб народу", — заявила була в лютому ц. р., під час відвідин редакції „Свободи", голова Метрополітального Комітету Року Української Дитини та відома пластова виховниця, а тепер голова Крайової Пластової Старшини, п-і Євстахія Гойдиш. Тоді її заяву підтримали інші члени цього Комітету.

Цей Комітет доклав максимум зусиль, щоб якнайкраще пройшла дитяча імпреза з нагоди Року Української Дитини, яка відбулася тут у неділю, 17-го червня, і в якій, крім дітей-виконавців і численної публіки, взяли участь Владика Василь Лостен, єпископ Стемфордської епархії, о. д-р Володимир Ґавліч, ігумен ЧСВВ і парох церкви св. Юра, о. монсеньйор Еміль Монастирський та багато інших священиків з довколишніх парафій.

У год. 1:30 по полудні Владика Василь, у співслуженні о. д-ра В. Ґавліча і о. шамб. Петра Федорчука, відправив у церкві св. Юра Архиєрейську Службу Божу. Владика Василь, не зважаючи на перевтому дов-

(Закінчення на стор. 4)

Громада в Джерзі Сити відзначила 50-річчя ОУН

Джерзі Сити. — Створена 50 років тому Організація Українських Націоналістів стала сумлінням нації, а її історія є лекцією революційної боротьби за найвище оформлення нації — її Самостійну, Соборну Державу, — говорив д-р Аскольд Лозинській у своїй святочній доповіді на концерті, що ним місцева українська громада відзначила минулої неділі, 17-го червня, історичну подію створення ОУН 50 років тому.

Імпрезу влаштував місцевий 12-ий Відділ ООЧСУ під протекторатом місцевого Відділу УККА, голова якого, д-р Євген Котик, виголосив на початку відповідне до нагоди привітальне слово. У програмі імпрези, на якій було приявних біля дві сотні осіб, взяли участь: дівочий хор „Жайворонки" при Осередку СУМ-А ім. ген. Т. Чупринки в Ню Йорку під диригентурою п. Л. Стругацького та зі солістками: Г. Благою, О. Гірняк, Б. Заяць-Ласовською, М. Решітник та С. Грицковян і при фортепіяновому акомпаньяменті Соні Шереґ, балетний дует Н. Лазірко і А. Кузик зі школи Р. Прийми-Богачевської, солістка Ліла Гаврилюк при акомпаньяменті Ф. Рівас, декляматорки пані Євгенія Рубчак та члени 12-го Відділу ООЧСУ, які показали відповідний до нагоди Живий образ. Імпрезу започатковано співом американського і українського національних гимнів у виконанні хору „Жайворонки" та вступною молитвою, яку провів о. Пайкош, а закінчено співом „Не пора".

Імпрезу, яка відбулася в залі Укр. Нар. Дому в год. 4:30 по полудні, попередило перед полуднем Богослуження на інтенцію українського народу.

ГЕН. ГРИГОРЕНКО ТА ІНШІ ОСТЕРІГАЮТЬ ПРЕЗИДЕНТА КАРТЕРА ПЕРЕД НАМІРАМИ МОСКВИ

Ню Йорк. — Генерал Петро Григоренко та чотири інші колишні члени правозахисного руху в СССР, які тепер живуть у ЗСА, поставили під сумнів наміри Москви щодо договору про обмеження стратегічної атомової зброї (САЛТ II), подаючи як приклад „жорстоке і явне порушення" Гельсінкських угод совєтською владою і ув'язнення понад 20 членів груп слідкування за приміненням цих угод.

У листі до редакції щоденника „Ню Йорк Таймс", що його ця газета опублікувала в понеділок, 18-го червня, ген. П. Григоренко, Людмила Алексєєва, Александер Ґінзбурґ, Юрій Мнюх і Валентін Турчін поставили відкритий запит президентові Джіммі Картерові, Конгресові ЗСА й всім американцям, а саме: які вони мають підстави думати, що совєтські лідери пошанують договори, що їх вони підпишуть у Відні, тоді коли вони постійно порушують Гельсінкські угоди.

Серед ув'язнених совєтською владою членів груп слідкування за приміненням Гельсінкських угод, згадані автори листа вичисляють „організатора першої (московської) групи російського фізика Юрія Орлова, українського поета Миколу Руденка, молодого жидівського науковця в ділянці компюторів Анатолія Щаранського, вірменського вчителя музики Мераба Коставу, литовського вчителя Віктораса Петкуса". Вони та інші ув'язнені особи є „живим доказом" вигідної Москві інтерпретації міжнародних домовлень.

Подібні думки висловили у статті-заяві Роберт Бернстін, голова американської групи примінення Гельсінкських угод, та Орвілл Шелл, заступник голови цієї недавно створеної організації. Автори статті, що її помістив щоденник „Ню Йорк Таймс" у своєму виданні за суботу, 16-го червня, також згадують про Ю. Орлова та про громадські групи в Україні, Грузії, Литві і Вірменії, стверджуючи, що багато членів тих груп перебувають в ув'язненні. Автори статті заявили, що вони ставляться прихильно до поширення торговельних та інших зв'язків між ЗСА й СССР. Вони, однак, вважають, що про надання Совєтському Союзові статусу „упривілейованої держави" в ділянці торгівлі „не може бути мови" так довго, як Москва порушує Гельсінкські угоди і права тих осіб, які слідкують за приміненням тих угод.

У липні почнуться дебати над договором САЛТ II

Вашінгтон. — У понеділок, 9-го липня, Комісія міжнародних зв'язків Сенату ЗСА формально розпочне дебати над договором щодо обмеження стратегічної атомової зброї (САЛТ II), що його підписали президент Джіммі Картер і совєтський лідер Леонід Брежнєв у Відні, Австрія, у понеділок, 18-го червня. Дебати цілого Сенату над ратифікацією договору мали б початись у вересні ц. р. Як відомо, на ратифікацію договору потрібно згоди двох третіх сенаторів.

Правний дорадник згаданої Комісії Патрик Ше заявив, що переслухання триватимуть чотири тижні та що Комісія плянує покликати до зізнання високопоставлених членів уряду та ряд знавців різних поглядів щодо питання САЛТ II. Комісія також передбачує виступи представників західньоевропейських та інших країн.

Крім Комісії міжнародних зв'язків, окремі переслухання вестимуть сенатські Комісії для справ розвідки та збройних сил.

РУБАНА СУДИЛИ ЗА ДОМАГАННЯ ВИХОДУ УКРАЇНИ З СССР

Ню Йорк (Пресова Служба ЗП УГВР). — Друкуємо текст поширеного у самвидаві звернення українського різьбаря Петра Рубана до президента ЗСА Дж. Картера.

„Діючи у відповідальності з духом домовлености в Гельсінках, стосовно контактів між людьми, розрядки міжнародної напружености і притримуючись міркувань, що дійсно розрядка можлива в стані цілковитої довіри і доброї волі народів, яка передбачає спілкування між людьми і культурами, обмін інформацією і загальним добром проявів цивілізації, в міру своїх можливостей і талантів, бажаючи наблизити день взаємної довіри і виявляючи особисте захоплене ставлення до цивілізованих побудувань народу Сполучених Штатів Америки, я виготовив інтарсірований

Петро Рубан

сувенір „Папка адрес — Свобода" в подарунок Президентові США, американському народові з нагоди 200-річчя незалежности США.

Ця робота виготовлялася мною близько 8 місяців. 17 червня 1976, зі зломом зам-

(Закінчення на стор. 4)

Об'єднання „Слово" закликає Картера виступити в обороні М. Руденка

Дня 12-го червня вислано наступну телеграму до Білого Дому:

Президент Джіммі Картер
Вашінгтон, Д. К.

Пане Президенте! Ми закликаємо Вас домагатися від совєтських лідерів звільнення Миколи Руденка, українського письменника, який тепер перебуває в тюрмі в СССР.

За Об'єднання Українських Письменників в еміґрації „Слово"
Остап Тарнавський, голова

Микола Руденко

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

А недоліків багато...

У травневому числі київської „Радянської України" появилась довша редакційна стаття під заголовком „Ідеологічний фронт партії", у якій автор чи автори, згідно із совєтською журналістичною засадою, наперед розхвалюють совєтську ідеологічну, виховну і господарсько-економічну систему, а вже на самому кінці говорять, ніби на маргінесі, про недоліки, слабості і суперечності цієї системи і ставлять поради як їх треба позбуватися. Стаття, про яку згадуємо, дуже характеристична у тому відношенні. Комуно-московські пропагандисти говорять про „надзвичайно динамічний час у процесі комуністичного будівництва", про „зростання інтелектуального і морального потенціялу суспільства", про „прискорення науково-технічного прогресу", про „позитивні зрушення на міжнародній арені, які створюють можливості для поширення ідей соціялізму" тощо. При тому вони наводять обширні цитати з писань Леоніда Ілліча Брежнєва, головно з його книг „Мала земля", „Відродження", „Цілина" та з його виступів на партійних зборищах, які, нібито, допомагають партійним і „громадським" організаціям „поглиблювати" ідейно-виховну та інформаційну роботу.

Очевидно, щоб не брати на себе повної відповідальности, автори цієї та подібних статтей і заміток часто користуються цитатами Брежнєва, коли говорять про негативи „соціялістичного суспільства", про які Брежнєв каже, що є їх багато, при тому „дуже істотних".

Після такого „солідного" вступу і забезпечення себе численними цитатами з писань і виступів Брежнєва, автори, набравши відваги, говорять про існуючий у совєтській пропагандивній системі формалізм, словесну тріскотню, сірий „казенний" стиль матеріялів та інші недоліки у „ідейно виховній роботі".

Однак автори „не забувають" і про Захід, чи зглядно „ідейне протиборство двох систем, яке з кожним днем стає гострішим". Підступною, на думку совєтських авторів, є „буржуазна пропаганда". Вона, нібито, стала „підступнішою" і тому „вимагає високої політичної пильності, граничної зібраності й активності, оперативної і переконливої ідеологічної роботи".

Частину вини за совєтські недоліки урядові пропагандисти спихають на „пекінських шовіністів і агресорів", які, мовляв, ведуть неперебійну кампанію проти Совєтського Союзу і соціялістичної системи взагалі. Проти них й інших „трубадурів антикомунізму", усіх мастей „треба мобілізувати бійців партії", — пище „Радянська Україна" у згаданій статті і закликає партійних діячів Компартії „учитися ленінізму і перемагати на ідеологічних фронтах". Для цього ідеологічного бою „у нас все необхідне", кажуть совєтські ідеологи: „перемагаюче вчення марксизму-ленінізму, науково обґрунтована економічна, соціяльно-політична, культурна і міжнародна політика партії, чіткі принципи ідейно політичної роботи, могутні сучасні засоби ідейного впливу, багатющий невичерпний досвід і чудові традиції, політично зрілі, кваліфіковані кадри".

Для пригадки совєтським пропагандистам хочеться сказати, що вони не вичерпали навіть половини недоліків і слабостей совєтської системи і то не тільки в „ідейно-виховній" ділянці.

Вольфганг Леонард, німецький політичний діяч, який замолоду жив в Совєтському Союзі разом зі своєю матір'ю, комуністичною діячкою, і який в 1945 р. разом з групою Ульбріхта повернувся до Східньої Німеччини, щоб там будувати нове „соціялістичне суспільство", а потім через Югославію втік на Захід і тепер є професором Єйльського університету в ЗСА, пише у своїй недавній праці, що в СССР панує суперечність між перестарілою бюрократично-диктаторською системою з одного боку, і соціяльними силами майбутнього з другого. Особливо разючі суперечності панують на відтинку національних взаємин, у непошануванні прав людини, економіці тощо.

Вже тільки ці три названі головні суперечності, побіч багатьох інших слабостей, є доказом послаблення комуно-московської імперії, яка мусить впасти скоріше чи пізніше, бо така доля усіх імперій, часи яких минули ще в кінці Другої світової війни.

В. Кульчицький Гут

ВИКЛИК ЧЕСНИМ ЛІБЕРАЛАМ, РАДИКАЛАМ, ПАЦИФІСТАМ І КОМУНІСТАМ

[1]

Демонстрації різних розмірів, які відбувалися під час В'єтнамської війни, — відомі. І відомо також, що вони відбувалися не тільки у ЗСА, але і в інших країнах. Між демонстрантами були вірні Москві комуністи, які можуть міняти лінію, тон, краску, напрям на кожночасний помах палички диригента з Москви, але були також і чесні, повні ідеалізму люди різних переконань, які щиро вірили у правоту своїх акцій. І тепер всі вони стоять перед великою пробою.

„Помилятися — річ людська..."

Яких два місяці тому щоденник „Ню Йорк Таймс" помістив був листа про те, що багато колишніх учасників протипівденно-в'єтнамських акцій тепер на згадку про ті акції спускають соромливо голови і не хочуть про них говорити. Це один тип учасників. Вони вже бачать свою помилку, але не знають як, чи не мають вже енергії, щоб свої колишні вчинки виправити.

Знову ж недавно у цьому щоденнику та ще й у п'ятьох інших появилося платне оголошення-лист з критикою стану людських прав у В'єтнамі, підписаний 80 визначними особистостями, більшість яких колись брала участь в акціях проти війни у В'єтнамі. Це другий тип учасників. Це ті, які стараються якось колишнім своїм вчинкам надати сенсу у новій дійсності. І хоч редакційна „Свободи" („Спізнене оправдання", ч. 5. 6. 1979) закидає ініціяторці листа, співачці Джовн Баез, „наївність" та „спізнене виправдання безглуздого думання", то все ж треба признати і їй та й тим, що цей лист підписали, що вони все таки мають сумління, що в них таки існує якась міра об'єктивности і щирого ідеалізму. Існує бо, як цей лист ясно показав усій громадкості, ще третя група, яка тоді свідомо йшла на обман своїх співгромадян сліпо і беззастережно попираючи все, що робила Москва та її васалі.

Тижневик „Тайм" за 11-го червня ц. р., у короткій замітці п. н. „Життя є пеклом: зміна думки про В'єтнам" про згаданий вище лист писав, що „Джейн Фонда не хотіла підписати листа навіть після особистого апелю співачки Баез", а Вілліям Кунслер, відомий оборонець арештованих лідерів кривавих сутичок з поліцією, свою відмову підписати лист пояснив так: — „Я не вірю у прилюдні атаки на соціялістичні країни навіть як там трапляються порушення людських прав". Оце два приклади членів цієї третьої групи. Від них нічого не можна вимагати, бо вони ясно стали на шлях гіпокризії московських вислужників. Та перед членами двох перших груп стоїть тепер виклик.

Казали старинні римляни: — „Помилятися — річ людська..." Важне, щоб помилки пізнати, їх оминути і старатися, щоб зло, заподіяне тими помилками, направити. І ті, які мають сумління, які не є гіпокритами, які є правдивими ідеалістами, зараз мають і ще будуть мати багато нагод, щоб це зробити.

Кров дальше проливається в Індокитаї

У згаданому вище оголошенні-листі не порушено в'єтнамського імперіялізму. Чи автори листа забули про нього чи покищо не звернули на нього уваги? В часі ж бо В'єтнамської війни вони виступили проти американського імперіялізму та проти аморальної війни. А хіба ж війни, які зараз веде Ганой у Камбоджі-Кампучії та в Ляосі є моральні? І чи ж не явно проявляється там в'єтнамський імперіялізм? І чи то так тяжко побачити, що той в'єтнамський імперіялізм, в ім'я якого кров тепер проливається і нужда та горе шириться як серед громадян В'єтнаму, так і серед сусідніх народів, уможливлюваний тільки завдяки всесторонній піддержці московських імперіялістів?

У паризькому „Ле Монд", щоденник із ліберальним обличчям, появилася стаття (Патріс де Бір, „Ганой і Пекін: чи змагають вони до місцевої гегемонії?"), в якій переконливо вказується на той факт, що Ганой плянує свої імперіялістичні потягнення супроти Камбоджії ще задовго до спроб ЗСА ліквідувати в'єтнамські „санктуарії" в Камбоджі та проявів жорстокостей режиму Пол Пота (Цей факт, між іншим, спростовує переконання англійського журналіста Вілліяма Шовкоросса, який у недавно виданому творі „Сайдшов: Кіссінджер, Ніксон і зруйнування Камбоджі" вину за всі лиха цієї країни скидає на ЗСА).

Патріс де Бір твердить: „Офіційні біографії, двох головних лідерів про-в'єтнамського уряду у Пном Пен — президента Генг Самріна і голови армії та лідера „автетичної" комуністичної партії Камбоджі Пен Сована — показують, що вони були офіцерами у в'єтнамській армії від половини 50-их рр.

(Продовження буде)

Софія Наумович

ПЕРЕД ПРИЇЗДОМ ВАЛЕНТИНА МОРОЗА ДО ПАРИЖУ

Сказати, що „український Париж живе під знаком Мороза" — це і втерта фраза і суща правда. Відколи знаємо, що гоститимемо його серед нас — вся увага спрямована на те, щоб його перебування було і для нього приємне і для української справи якнайкорисніше. Це нелегко погодити, проте вже одне годиться ствердити: ніяка з наших партій не хоче забрати його для себе, ніяка установа не вимагає першенства для його відвідин, натомість усі журяться тільки одним: як найкраще і найвеличніше просунути його до французьких засобів інформації. Саме в цьому напрямі йдуть усі, спільні й згідні, намагання, при чому використовуються ці наші молодечі сили, які вспіли трохи закоренитися у французьких видавництвах, чи редакціях, або мають знайомства серед них. Щасливим збігом обставин, Валентин Мороз прибуває до нас уже після його перебування у ЗСА, й його багатократних виступів перед американцями, а такі вістки, звичайно, віднотовує французька преса. Зокрема журнал „Ле Монд" надрукував уже третю статтю про Мороза від свого вашингтонського дописувача, Мішеля Татю, що її подаємо у цитатах зі статті п. н. „У Вашингтоні український дисидент Валентин Мороз закликає до бойкоту Олімпіяди у Москві.(21-22 травня 79):

„Совєтські дисиденти не подібні один до одного. Валентин Мороз, запрошений на сніданок до Державного пресового клюбу, так відрізняється від Александра Ґінзбурґа, що важко собі уявити собі їхнє спільне перебування в одному мордовському таборі.

Ґінзбурґ промовляє на користь демократії в СССР, бо вона, мовляв, забезпечить мир у світі. Мороз, навпаки, прояснює „ілюзію, що демократизація СССР відхилить Дамоклевий меч, завішений над Кремлем, що простягається до Ельби... Післякомуністична Росія буде ще більше московська як сьогодні й більше загрозлива для Заходу. Я добре знаю московський дух і можу підтвердити, що маючи вибір поміж демократією без імперії або імперією без демократії, — Москва вибере імперію".

Отож Мороз представляє себе українським націоналістом і говорить це без вивертів, очевидно, українською мовою... Цього ветерана ҐУЛаґ-у (14 років) обставини зробили „голосом України". Він не буде таким як Солженіцин, що критикує західнє суспільство, проте постарається пояснити урядам спосіб поступовання з Москвою — „загрозою для світу". І він дає несподіваний приклад: „Одна людина померла як московський в'язень, хоча ніколи не була в ҐУЛаґ-у, — це був де Ґоль. Він був таким самим в'язнем ілюзій щодо Москви, як і весь Захід. І навпаки, панове Картер і Бжезінські розвіяли цю ілюзію начебто стабільність СССР була необхідна для стабільности решти світу. Своєю політикою прав людини вони зайняли принципове становище без страху стати непопулярними." Але це тільки початок.

Мороз бо діє рішуче: „Єдина сили, що може розчленувати московську імперію та цим самим відхилити небезпеку нуклеарної війни, — це національні рухи в Совєтському Союзі й у Східній Европі. Зокрема слід віддати Україні її ролю природної противаги для оборони східнього боку Европи".

Даючи як приклад допущення до ОН рухи ПВО і СВАПО, він вимагає такого самого привілею для СКВУ, що представляє три мільони українців на еміграції (з того біля двох мільонів у ЗСА)... В. Мороз не проти САЛТ-у, ні навіть не проти торгівлі з Москвою, під умовою, щоб Захід не в'язав собі рук. Єдина санкція, якої він домагається, це бойкот Олімпіяди в Москві, якщо Кремль не проголосить амнестії для політв'язнів... Щождо українських комуністів, то він „не вірить у теорії, але у кров". Такий Щербицький, шеф компартії у Києві і його товариші „мають українську кров, без огляду на те, яку рангу вони мають". Ось чому КҐБ намагається інфільтрувати чужі кадри ззовні.

І, врешті, український дисидент вважає, що це була б „помилка" тепер підносити зброю, щоб звільнити його батьківщину. І він цитує Леніна, що ця фаза прийде пізніше: „Нарід, що бореться за волю, має збройтися, а не роззброюватися. Ці, хто кажуть, що революція неможлива, психологічно роззброюють Україну". І накінець він цитує свої власні слова: „Мури ще стоять, але сурми готові й голос народився!"

Д-р Олександер Соколишин

ПОЯВИВСЯ ЗБІРНИК, ПРИСВЯЧЕНИЙ 30-РІЧЧЮ „УКРАЇНСЬКОГО КВАРТАЛЬНИКА"

UKRAINE IN A CHANGING WORLD. Papers Presented at the Conference Dedicated to the 30th Anniversary of the Founding of THE UKRAINIAN QUARTERLY. Walter Dushnyck, Ph. D., Editor. Rublished by Ukrainian Congress Committee of America, 1977. New York, pp. 291.

Старанням Українського Конгресового Комітету Америки вийшов друком збірник праць наукової конференції, присвяченій 30-річчю заснування „Українського Квартальника". Головним редактором збірника є д-р Володимир Душник, який від 1957 року є головним редактором цього важливого журналу, який видає УККА від 1944 року.

Збірник, назву якого можна вільно перекласти на українську мову як „Україна в добі великих перемін", включає вступне слово та введення д-ра Душника та чотирнадцять більших доповідей, авторами яких є визначні українські, американські і канадські науковці.

У книжці є докладний перебіг двох сесій конференції, на яких модераторами були проф. Константин Савчук та проф. Микола Богатюк. Тут також є описаний перебіг ювілейного бенкету, на якому надано, в імені УККА, „Шевченківську Грамоту Волі" ще живучому тоді проф. Миколі Чубатому, основникові „Українського Квартальника", та амбасадорові Джонові Дейвисові Ладжові, за їхні заслуги для української визвольної справи. Збірник також містить секцію світлин, біографічні дані про авторів та покажчик власних імен.

Перша частина збірника охоплює дев'ять основних доповідей, виголошених на науковій конференції. Між ними „Тридцять літ ширення інформаційзнання та шукання свободи", пера д-ра Душника; дві статті проф. Лева Е. Добрянського, а саме, „В головному руслі основних проблем" та „Торговля як зброя совєтської закордонної політики". Стаття амбасадора Ладжа з'ясовує його враження та віру в справу українського визволення.

У своїй статті „Україна і Радіо „Свобода" директор цієї важливої американської інституції, Говард Г. Сарджант, з'ясував у подробицях українське радіомовлення в Україну та відгуки цих передач з України та інших частин СССР, де живуть українці.

Сенатор Павло Юзик з Канади описує українське церковне життя від закінчення Другої світової війни аж по нинішній день, подаючи урядові статистичні дані про різні українські віроісповідання в Канаді.

Проф. Антоні Т. Бускарен пише про „політику відпруження" між ЗСА та СССР та приходить до остаточних висновків, що т. зв. політика детанту виходить більше на користь Совєтського Союзу чим Америки.

Проф. Джозеф С. Ручек критично аналізує американську історіографію, твердячи, що слов'янознавчі студії в Америці почали набирати більшої ваги щойно у повоєнних роках з огляду на зріст американських науковців слов'янського походження та збільшення значення народів Східньої Европи, переважно слов'янських народів.

На другу частину збірника складаються шість довших статтей, які своєю тематикою заторкують Україну та українські проблеми в Европі.

Стаття сл. п. д-ра Михайла Сосновського про „Теперішній рух спротиву в Україні та ідея виходу Української ССР із СССР" подає легальні аспекти руху спротиву в Україні та наводить ряд документів про намагання певних українських опозиційних груп в Україні („Група юристів", „Українська Робітничо-Селянська Спілка", і т. п.) вивести Україну з СССР на основі конституції СССР та конституції Української ССР. Як відомо, кількох провідників цих груп було засуджено на розстріл.

Проф. Наталія Пазуняк у своїй статті „Про ролю української жінки в русі спротиву" наводить ряд прикладів із судових процесів та писань українського самвидаву про активну участь українських жінок в русі спротиву в Україні.

Безнастанне економічне використовування українських природних та промислових багатств Москвою є обширно з'ясоване в довшій статті проф. З. Лева Мельника, „Економічна ціна бути Совєтською Республікою: справа України".

Проф. Богдан Р. Боцюрків у довшій статті про „Релігійне положення у Совєтській Україні" описує теперішнє становище Російської Православної Церкви в Україні, підземельну Українську Католицьку Церкву, як теж інші релігії в Україні. Стаття подає також офіційні заходи совєтського уряду у поборюванні релігії, а головно нищення Української Католицької Церкви.

Довша стаття (56 сторін) проф. Стефана Т. Поссоні описує сітку концентраційних таборів у СССР, які існують на основі законодавства совєтського уряду. Стаття подає таборові приписи, як теж дієту та вбрання ув'язнених, лікарську опіку та додаткові кари „адміністраційним порядком".

Вкінці політичні відносини між Україною з одного боку, і Чехо-Словаччиною, Румунією та Мадярщиною з другого боку, є основно з'ясовані у статті проф. Петра Стерча, який подає взаємовідносини в історичному аспекті та ставить певні тези про евентуальний розвиток тих відносин у будуччині.

Усі статті мають численні джерела в різних мовах, що вказує, що усі автори старанно приготовляли свої праці, бо книжка є цінною документацією нашої наукової діяльности в Америці для обзнайомлення американського наукового світу з проблемою визволення України. Ціна книжки — 10 долярів — її можна набути в УККА:

UKRAINIAN CONGRESS COMMITTEE OF AMERICA
203 Second Avenue
New York, N.Y. 10003
Tel. (212) 228-6840

Остап Тарнавський

МИКОЛА РУДЕНКО — ПАСКАЛЬ ДОБИ СОЦРЕАЛІЗМУ

[2]

Оборона шукань у поезії — це не якась деклямація, вона випливає з глибини світовідчування Руденка. Допитливість, що є основою філософії, допомогла Руденкові поглибити своє знання, пізнати дійсність, в якій йому довелося жити і діяти, та й знайти свою власну думку. Про цю переміну поет пише у вірші „Пробудження серед ночі":

Я жив, як всі: гадав у цьому світі
є тільки насолоди — їж та пий.
А добру дівку маєш на приміті,
то ти вже цар, а не гультай сліпий.
Та вдарив день, немов огненне Слово,
що з неба падає, у груди б'є.
Усе мені відкрилося раптово —
усе, що буде, що було, що є.
І те, що вічним бачив та законним,
за мить розсипалося, наче тлінь.
Не став я богомольцем забобонним,
та раптом плоттю обернулась тінь.
Проте вона істотніша від плоті,
бо розбудила в мене інший зір —
встає не у церковнім сухозлоті,
а кришталевим храмом серед зір.
Тепер себе я поділити мушу:
Пів-серця в зорях, пів — у хижій млі.
Неначе Бог забрав у небо душу,
а тіло залишилось на землі
І стогне тіло, мов у пащі звіра.
Караюся ночами, не засну:
невже немає тих, для кого віра
дорожча від папуші тютюну?
Ні хліба з'їсти, ні поговорити —
блукаю лісом, ніби одинець:
тут кожен дбає про своє корито,
про хату та про гаманець.
Їм байдуже, що затра з ними буде —
аби дали сьогодні перваку.
О, добрі люди, невидющі люди!
Хто нам тваринність прищепив таку?
І часом вийду в поле на світанку,
щоб помолитись на живу зорю:
я ладен все віддати до останку,
та ката й жертву як я примирю?
Як вийняти невидиму сокиру,
що в черепі злочинному живе?
Як душу рабську, хтиву і нещиру,
повести в світобачення нове?
Ти, Боже, дав мені нелюдське діло.
Якщо не справлюсь, не клади вини —
дозволь зарити в землю грішне тіло,
а чесну душу іншому верни.

Світоглядова переміна, визнана у цьому вірші з такою переконливою силою, властивою пророкам, що їм приречено понести між людей божественні слова, та ще й назва вірша „Пробудження серед ночі" підсуває порівняння з французьким мислителем Паскалем, що жив у час французького абсолютизму і взяв на себе місію обороняти християнську віру перед ароґантністю і пишнотою тих, хто повірив, що може жити без Бога і переробити закони Божі для своїх цілей.

Блез Паскаль — математик і фізик сімнадцятого століття не задовольнився великими успіхами в науці та й не визнав науки всевладною, а в своїх постійних шуканнях правдивого місця людини у великому всесвіті визнав спасенною віру, переживши одну велику ніч, що змінила його життя, ніч релігійного екстазу і видіння.

Блез Паскаль (1623-1662) народився тоді, коли кардинал Рішельє клав основи під французький абсолютизм, і проживав за урядування кардинала Мазаріні, першого міністра Людвіка XIV, що з гордістю говорив про себе: „держава — це я". Все життя Паскаля проходило в шуканнях, він — це зразок інтелектуального шукача, який тоді, коли католицизм формував політичну систему абсолютної монархії (Франс тут католік), вибрав віру понад розум і вибрав свобідну волю людини понад заскорузлу догму. Наукова кар'єра Паскаля була блискуча. Вже хлопцем виявив геніяльні математичні здібності — обдарованість, одідичена по батькові, що теж був вченим-математиком. На дванадцятому році життя Паскаль був учасником наукових сесій французької академії. Загально відомі: Паскалева теорема в геометрії, чи закон Паскаля в гідростатиці. Він винайшов аритметичну машину, щось в роді механічного калькулятора на зразок модерного комп'ютора, усталив дію атмосферичного тиску. Не зважаючи на всі ці успіхи, Паскаль не став раціоналістом і не визнавав вищости науки і розуму над вірою, як це зробили його сучасники: Декарт, чи теж мислитель-метафізик Спіноза. У своєму славному трактаті „Думки" Паскаль пише:

„Знай, горда людино, який ти парадокс сама у собі. Присмири себе, безсилий розуме. Замовчи, тупоумна натуро людська, і вчися від свого Майстра про своє правдиве становище, якого не розумієш. Слухай Бога. Дивись на землю, як на один малий пункт у порівнянні з тими широкими кругами, що вона закреслює. І тільки подивляй, що ці круги це малесенький відтинок у відношенні до цих безмежних доріг, що їх визначують зорі, які рухаються на фірмаменті, — що весь бачений світ ніщо більше, як незначна цяточка в безмежному лоні природи."

На горду заяву Декарта: „Думаю, отже існую", „Cogito ergo sum" Паскаль відповідав: „Я шукаю Бога і тому я його знайшов", вважаючи, що людина тільки тоді стає великою, коли усвідомить собі свою малість. Приглядаючись особі кардинала Рішельє, з яким і сам, а ще більше його батько, був у зв'язках, як він з самопевністю користується силою і в Церкві і в державі, як під його управлінням Церква стала продажною і зацікавленою тільки світськими справами, Паскаль виступив і проти офіційної політики Церкви, а головно гостро атакував у славних „Провінційних листах" єзуїтів, що присвоїли собі право боронити „чистоту католицького вчення" і підтримувати позицію Папи. Він близько зійшовся з релігійною групою янсенітів, що їх духовим провідником був голляндський теолог Корнелій Ясен, професор теології в Лювенському університеті.

Янсеніти, які твердили, що служити Христові значить відмовлятись від світських приємностей і нагород, не втішалися прихильністю урядової Церкви; їх атакували єзуїти, які намагались примінити вчення християнської доктрини до світської політики Церкви. Паскаль знайшов себе в середовищі янсенітів, він і поселився в манастирі янсенітів у Порт Роял і там в понеділок, 23 листопада 1654 р. пережив велику ніч релігійного екстазу. Це своє переживання Паскаль записав і цю записку зашив у рубець своєї одежі.

(Продовження буде)

Інж. Марія Гончаренко очолила Відділ ТУІА в Ню Йорку

Ню Йорк (М.І.). — Тут в приміщеннях Українського Інституту Америки при 2 Схід 79-та вул. відбулися Річні Звичайні Загальні Збори Т-ва Українських Інженерів Америки, Відділу Ню Йорку, 9-го червня ц.р. Після початкових формальностей повстанням з місць вшановано пам'ять покійних членів Т-ва хвилиною мовчанки.

Порядок нарад включав 11 точок, між ними звітування Управи, що відбулося за чергою; голова — інж. Ю. Базилевський, касир — інж. В. Магун, референт зв'язку — інж. Ю. Фриз, імпрезовий референт — інж. Ів. Заяць, Товариський суд — інж. М. Гончаренко, Стипендійний фонд — інж. В. Вальчук, Контрольна комісія — інж. Т. Грицай. Дискусія над звітами велася у добрий товариський атмосфері. Опісля уділено з признанням абсолюторію уступаючій Управі.

За Номінаційну комісію звітував інж. О. Леськів і на її пропозицію одноголосно обрано Управу в такому складі: голова — інж. Марія Гончаренко; інженери — В. Вальчук, Л. Калинич, і Ігор Кмета, Ганна Галина Крицько, Б. Мішко, М. Ненадкевич, В. Писарівський, Я. Січинський — члени Управи. Контрольна комісія: інженери — Ю. Базилевський, Ів. Заяць, З. Ґловяк, В. Магун, Ю. Фриз; Товариський суд: інженери — В. Гнатівський, Ів. Мокрівський, В. Рудкевич, М. Степанюк, Н. Шехович.

Номінаційну комісію обрано в складі: інженери — О. Ґлют, О. Леськів, І. Когут, Ю. Базилевський та Дарія Мосора-Франкен.

Новообрана голова Т-ва запропонувала плян праці, наголосивши конечність більшого зв'язку поміж Управою і членством, влаштовування професійних конференцій, видавничі справи, та поліпшення адміністрації. Одобрено теж плян праці та схвалено бюджет Т-ва.

Зборами фахово провадила Президія в складі: інженери — Ю. Гончаренко — голова, Ганна Галина Крицько та В. Писарівський — секретарі.

У Москві помер ген. А. А. Морозов, проєктант танка Т-34

Москва. — пресове агентство Ассошіейтед Пресс інформує, що минулого тижня у четвер, 14-го червня, помер на 75-му році життя генерал Александер А. Морозов, головний проєктант совєтського танка Т-34 і командувач танкових з'єднань під час Другої світової війни.

Як відомо, танки-великани Т-34 допомогли совєтському командуванню виграти не один бій з німецькими фашистськими арміями, бо вони хоч зараховувались до неповоротної тяжкої зброї, але зате мали велику нищівну силу, проти якої тяжко було встоятись меншим танкам чи панцерним автам. Совєти вживали цю зброю переважно у проривах фронту і контратаках. Ген. А.А. Морозов, згідно з інформацією совєтського пресового агентства ТАСС, хворів вже від довшого часу.

КОМУНІКАТ

В СПРАВІ ДОПОМОГИ УКРАЇНСЬКИМ ПОЛІТИЧНИМ В'ЯЗНЯМ

Ню Йорк. — Прямуючи до скоординування фінансової допомоги прибуваючим до ЗСА з СССР українським політичним в'язням, Екзекутива повідомляє українське громадянство про встановлення ЗУАДК-ом „Фонду допомоги Валентинові Морозові і його родині", закликаючи при цьому пересилати зібрані в поодиноких місцевостях гроші на адресу ЗУАДК у Філядельфії.

Висловлюючи повну підтримку заходам ЗУАДК у цій справі, Екзекутива УККА, згідно з постановою з дня 2-го червня 1979 р., закликає українські громади допомогти ЗУАДК в координації й переведенні збірок на українських політичних в'язнів, в цьому й для Валентина Мороза та його родини та пересилати пожертви і зібрані на ту ціль під час імпрез гроші до бюра ЗУАДК у Філядельфії, в дусі громадського правопорядку.

червень 1979 р.

Екзекутива УККА

З діяльности Комісії Українського Року Дитини

Світова Комісія Українського Року Дитини веде свою працю координуючи та ініціюючи дії крайових комітетів, які відзначують цей рік відповідно до умов та потреб у своїх країнах.

До загальних акцій Світової Комісії належить одна централізуюча — а саме — звернення до Українських Церков відправити Богослужби в пам'ять українських дітей замучених в роках 1921-1933-1946, по можності в одну з неділь червня ц. р. Друга — це видання картки-листівки з рисунком малярки Ніни Мриц п. з. „Будьмо друзями!", якою могли б обмінюватися поштово українські діти в цілому світі.

Комітет Українського Року Дитини в Англії, який очолює Богданна Крушельницька звернувся листом до Інтернаціонального Року Дитини в Англії з двома резолюціями — одна в обороні прав дітей ув'язнених, згідно з Гельсінкським договором, друга в справі вимоги, щоб уряд СССР дав підставове право на навчання і іспити до вищих шкіл у матірніх мовах всіх неросійських народів у Совєтському Союзі.

У Парижі, Франція в рамках програми Українського Року Дитини вже 25-го лютого відправлено в українських церквах Святу Літургію в намірені дітей в Україні та діяспорі. Після Служби Божої для дітей влаштовано спільну перекуску та висвітлено фільм „Україна наша рідна земля". У суботу, 24-го лютого влаштовано з цієї ж нагоди студійний панель присвячений темі: „Українська дитина і її культурне та духовне довкілля.

В Австралії запляновано конкурси на знання з українознавства, масові прогулянки дітей розвагового характеру та багато інших корисних акцій. Комітет очолює Л. Гаєвська-Денес.

У Канаді обов'язки Крайового Комітету Українського Року Дитини перебрав на себе Комітет Українок Канади, які видали книжечку для дітей „Лисичка Сестричка" і у цьому році плянують видати принаймні ще одну книжечку для дітей.

Владика Єфрем із Бразилії повідомляє, що там створено Єпархіяльний Комітет Українського Року Дитини, який працює під гаслом: „Даймо дитині сучасність, а вона стане нашою майбутністю". Комітет розпочав свою працю — об'єднавши всі учительські сили запрограмував інтенсивні навчання української мови і катехизму по містах, містечках, колоніях і' найдальших закутинах українського поселення. У загальному досягнено в січні і лютому понад три тисячі дітвори! Головою Комітету — проф. Мирослава Крива.

Крайовий Відділ УРД в ЗСА застановляється зокрема над акціями в справі протесту проти введення навчання російської мови у перших клясах загальноосвітніх шкіл в Україні, що може мати катастрофальний вплив на український нарід. В УССР вже заплянowано цілий ряд метод для „підвищення ефективности вивчення російської мови в школах УРСР", як шкільні, районні, міські, обласні й республіканські олімпіяди з російської мови і літерарури, видання значної кількости навчально-методичних комплектів та інше. Розглянено кілька проєктів протесту.

Метрополітальний Комітет УРД у Ню Йорку, що його очолює Евстахія Гойдиш розпочав свою діяльність, влаштувавши в березні велику костюмову забаву для дітей під назвою „Лицарі в золотих шоломах", яка стягнула багато дітвори Ню Йорку й околиці. 17-го червня після Святої Літургії в українських церквах Ню Йорку була спільна програма для всіх дітей, а на жовтень заплянowано „Великий Дитячий Фестиваль" на оселі СУМА в Елленвіллі.

О. Ю.

САЛТ II...

(Закінчення зі стор. 1)

до наставлені проти ратифікації договору САЛТ II, 35 за ратифікацію, а решта сенаторів під сучасну пору є „невтральними".

Політичні коментатори твердять, що цей договір може буде ратифікований тільки з додатками й поправками, які не змінять основних принципів самого договору САЛТ II.

Президент Картер заявив, що докладний текст договору він передасть спеціяльній комісії Сенату при кінці цього тижня.

Дебати в Сенаті над текстом цього договору розпічнуться наступного місяця й матимуть тривати навіть до кінця цього року.

У НЮ ЙОРКУ ВІДБУЛАСЯ...

(Закінчення зі стор. 1)

шою подорожжю з Боффало, Н. Й., де він брав участь у дитячому святі закінчення шкільного року, прибув до Ню Йорку, щоб поблагословити біля три сотні діточок, які заповнили перші лавки в церкві св. Юра, й побути разом з ними на їхній імпрезі, влаштованій згаданим Комітетом в залі Академії св. Юра. Владика Василь закликав дітей шанувати своїх родичів, любити і поважати свою Церкву, своїх зверхників, свою Батьківщину Україну, а вкінці прочитав спеціяльну молитву, присвячену молоді.

Після процесійного походу дітей з прапорами і маленькими прапорцями, що їх подарував український підприємець Роман Іваницький, всі зайшли до залі школи, де для дітей і запрошених гостей була приготована перекуска, а зокрема пребагата і захоплююча мистецька програма, що її виконали самі діти, під керівництвом своїх учителів і виховників.

Голова Комітету Року Української Дитини, п-і Євстахія Гойдиш, — якій дуже активно допомагали всі інші члени Комітету, зокрема пані: Люба Волинець, Ірина Куровицька, Наталія Дума, Христина Навроцька та багато інших, — відкриваючи офіційну частину свята підкреслила, що Блаженніший Владика Мстислав, Митрополит Української Православної Церкви в ЗСА, надіслав привітання Комітетові і доручив в усіх православних церквах в його Митрополії відправити в цей день Святу Літургію і Молебні за тих дітей в Україні, які в наслідок зумисної голодової облоги України Москвою померли від голодової смерти у страшних 1932-33 роках. Є. Гойдиш свою розповідь вела у так доступний спосіб, що здавалось на залі не було ні однієї української дитини, до якої не доходили б її зворушливі слова про велику трагедію українського народу в часі голоду і про загибель цією страшною смертю сотень тисяч українських діточок.

У час, коли діти споживали приготовлені Комітетом страви, голова Є. Гойдиш представила дітям і присутнім батькам почесних гостей за головним столом: Владику Василя, о. пароха д-ра В. Гавліча, о. монсеньйора Е. Монастирського, мгра А. Кобрина, представника Шкільної Ради УККА і директора Школи Українознавства при Т-ві „Самопомоч", проф. П. Андрієнко-Данчук, директора Школи Українознавства СУМ-А, сестер Гаврилу і Моніку, ЧСВВ, мгра О. Рожку і пані Ірину Куровицьку, які репрезентували СУМ-А і Пласт, п-ні О. Щур, від Окружної Ради СУА, п-і Х. Навроцьку, заступницю голови ГУ СУА, інж. Є. Івашкова з дружиною — КОУАО, мгр І. Пеленську — голову Світової Комісії Року Української Дитини, адв. Р. Гуглевича, голову кредитової кооперативи „Самопоміч", о. монс. П. Федорчука, о. Л. Мудрого, о. Х. Войтину, о. С. Шевчука, о. Кучму з Бабилону, підприємця-добродія Р. Іваницького і ред. В. Левенця від „Свободи".

Перщими у мистецькій програмі виступили маленькі бандуристи з Осередку СУМ-А ім. М. Сороки з Асторії, Н. Й. під керівництвом В. Леxіцького, які виконали три пісні. Після них публіку зачарували пластові „лицарі в золотих шоломах", які символізували княжу добу української історії.

На особливе призначення заслуговує музичка казка „Нова Ляля", виведена Музичним Садочком із Ню Джерзі під керівництвом фахової вчительки-виховниці п-і Марти Шлемкевич-Савицької. Вона зробила коротеньке введення до цієї казки, а відтак вела цілою програмою казки, до якої із дослівно запертим віддихом приглядались діточки і старші. Чого в цій казочці тільки не було: танки балерини і ляльок, демонстрації лицарів, вмілості музикантів, звірят, української лялі. І все це в оригінальних і докладно пошитих строях роботи пані Ліди Мар. Пані Марті Савицькій піднесено квіти, а саму гру дітей, яка відбувалася під акомпаньямент фортепіяну, всі довго оплескували.

Потім ще виступала з танцем пара маленьких „Верховинців" ОСУМ-А з Ню Йорку під керівництвом пані Дарії Ґензи, а відтак Школа Українознавства з Пассейку з представленням частини „Лиса Микити", а саме про лиса, вовка і мавпу Фрузю. Представлення приготовила пані Дарія Каталало, а диктором була Катря Панченко.

Коротке слово до дітей і батьків виголосила мгр Ірина Пеленська, голова Світової Комісії Року Української Дитини, яка, між іншим, підкреслила, що всі українські діточки на поселеннях у країнах вільного світу спільно моляться сьогодні і згадують своїх маленьких ровесників, які загинули від голодової смерти в Україні. Вона подякувала також Метрополітальному Комітетові за влаштування цієї направду гарної і зворушливої імпрези, яка напевно на довго залишиться в пам'яті тих, яких ми, старші громадяни, плянуємо виховати на корисних для України осіб.

Імпреза розпочалася і закінчилася молитвою, що її провів Владика Василь Лостен.

Імпрезу закрила голова Комітету Є. Гойдиш загальною подякою усім, які спричинились до її успіху, а зокрема кредитовій кооперативі „Самопоміч" за пожертву в сумі 500 долярів, що уможливило зреалізувати задум Комітету.

Голова Комітету у приватній розмові з кореспондентом „Свободи" висловила жаль, що порівняльно мало українських установ цікавляться працею Комітету Року Української Дитини, а деякі навіть не відгукнулись на прохання і не заінтересувались дитячою імпрезою, завданням якої було, як вже сказано, передати українським діточкам у присутній для них формі любов до свого народу, до України.

РУБАНА СУДИЛИ...

(Закінчення зі стор. 1)

ків у моїй майстерні було викрадено сувенір „Папка адрес — Свобода".

Обставини крадіжки, метод слідства і дії влади, а також пізніші заяви працівників слідчих органів і Ради Міністрів УРСР, спонукали мене зробити висновок і звинувачувати в крадіжці органи Комітету державної безпеки.

У червні 1976 року я повідомив відомого оборонця прав людини в СРСР, Сахарова А. Д., а також Тетяну Ходорович про вчинений злочин і початкову репресію з боку влади.

З юнацьких років довелося мені пізнати репресивну сутність радянської влади, котра, на мою думку, ніякого відношення до соціялістичного устрою не має, а захищає, перш за все, вузько клясові партійно-бюрократичні інтереси, а не інтереси широких кіл трудового населення; провадить, небачені досі в світі, експерименти з величезними масами людей, організуючи штучні голодівки і провадячи соціяльні чистки, де жертвами стають мільйони, домагаючись створення специфічної людини спроможної задовольнитися необхідністю, як свободою. І все це, нібито, в інтересах цих людей. Переповнені в'язниці і табори примусової праці; відшуковуються новітні форми соціялістичного кріпацтва для великих мас населення. Вбачаючи кричущі противоріччя між офіційними заявами і дійсністю, я став на шлях активного опору за встановлення демократичних форм управління і відносин у суспільстві всього мого українського народу, за його право на незалежне самостійне врядування, за вихід України зі складу СРСР. Добре знаючи моє відношення до радянської дійсности, бо я не приховував своїх поглядів на минуле, дійсне і перспективу розвитку, висловлюючи незгоду і заперечення офіційній ідеології; маючи на увазі моє тринадцятирічне перебування в ув'язненні — влада намагалася знешкодити мене, очікуючи підходящого моменту. Про це неодноразово було заявлено, як мені, так і моїй дружині, Рубан Лідії Ф., котру також було попереджено за поширення наклепницьких вигадок.

Виготовлення мною „Папки адрес - Свобода" підштовхнуло владу до негайних дій по відношенні до мене, як до громадянина виявляючого незгоду з офіційною ідеологією, що намагався перетворити положення конституційні в дійсність — стосовно національного питання.

13 жовтня 1976 року я був заарештований і по сфабрикованому звинуваченні в приватновласницькій діяльності і крадіжок матеріялів з мебльового комбінату, де я працював різьбярем по дереву, на загальну суму в 72 карбованці — осуджений на 8 років особливого режиму, 5 років заслання за межі України і конфіскації майна.

У мебльового комбінату, котрий заявив позов, під тиском прокуратури, відсутні які б то не було документи, вказуючи на те, що я приніс збитки крадіжками, а також документів з яких було б видно, що я прикривався маркою соціялістичного підприємства при реалізації своїх сувенірів в Художнім салоні республіки.

Недостаток по матеріялам на комбінаті не виявлено. Право на реалізацію своїх інтерсірованих робіт в Художнім салоні одержав від секції декоративно-прикладного мистецтва Художнього фонду УРСР. Усі мої роботи, виготовлені в домашніх умовах (експертиза потвердила можливість цього) приймались Художньою Радою при центральному Салоні в м. Києві, оцінювались, підписувались і передавались до реалізації в Салон, після стягнення державного прибуткового налогу, котрого суд не врахував, одержував належний гонорар. Це цілком законний прибуток, таким чином одержували право на реалізацію багато інших майстрів країни.

Враховуючи мої домагання припинити репресії щодо мене і моєї сім'ї, дані мною пояснення по сутності справи, котрі арґументовано спростовували звинувачення, клопотання друзів, а також повідомлення західніх радіостанцій про сутність мого ув'язнення, обласний суд м. Чернігова скасував вирок Прилуцького суду від 29 грудня 1976 року.

Але все це робилося з єдиною метою, найбільш кваліфіковано сфабрикувати справу; допомогу в цьому подав заступник прокурора УРСР Сконенко своїм листом-циркулярем від 10 лютого 1977 року, через 10 днів після скасування вироку; слідчою групою з п'яти чоловік, в склад якої ввійшли підполковник КДБ Лісовець і капітан Полунін Е.І.

Після скасування вироку органи державної безпеки вдалися до домовлености зі мною, сутність котрої зводилась до того, що я повинен був звернутися до обласного суду з заявою в котрій було б зазначено, що „Органи Комітету державної безпеки не впливали на хід слідства і суду в м. Прилуки, що цей суд пройшов у відповідальності з законом, що я не дозволяю західнім радіостанціям і пресі використовувати моє ім'я і працю в антирадянських цілях, що моя заява в суді „я борюся і буду боротися за відокремлення України від СРСР" не відповідає моїм суголосним переконанням і намірам".

Від цієї заяви я відмовився, так як мною, взагалі не було створено ніякого злочину, і що в своїй державі я не можу дійти справедливости і не маю захисту з боку законів, які підміняються політичною доцільністю, то вимушений звернутися до міжнародної громадськости з ціллю розголосу — покрадених людських і громадських прав.

Нова слідча група фальсифікаторів з КДБ і обласної прокуратури, заручившись підтримкою, діяла і не боялась відповідальности за свої дії.

Мені не були подані, навіть ті куці права, гарантовані конституцією і законом, для захисту, для об'єктивного розгляду справи на всіх стадіях її фабрикації і т. зв. „розгляду" в суді.

Безправність по захисту в цій справі виявилась не тільки для мене. Суддя Шекара в м. Прилуках, після виступу адвоката Занько з вимогою звільнити її підзахисного з лави підсудних, яку заля зустріла оплесками, пригрозив „Ви скоро самі сядете на лаву підсудних".

Моя дружина Рубан Л. Ф., прямуючи у Верховний суд УРСР, де проходив розгляд моєї касаційної скарги, везучи необхідні захисні документи, була заарештована на вокзалі м. Прилук у підозрі крадіжки грошей з кишені, що, звичайно, не підтвердилося, але при обшуку були забрані необхідні захисні матеріяли і не повернуті. Дружина не потрапила на розгляд скарги і не довезла необхідні матеріяли для суду.

Мої скарги у вищі партійні і державні установи, або взагалі туди не попадали, або ж спроваджувалися до тих інстанцій на дії котрих я скаржився, що само по собі вже є порушенням закону. Так сталося, зокрема з листом до Першого секретаря ЦК КПРС, до голови Ради міністрів УРСР.

У суді м. Чернігова мені, фактично, не давали можливості захищатися, особливо за ст. 18-І К УРСР, мене лишили слова, останнє слово не дали закінчити.

У такій обстановці мене було засуджено вдруге за злочини, котрих я не скоїв і, звичайно, не визнав — до 6 років ув'язнення, 3 років заслання, конфіскації майна (недобудований будинок) і виплати державі т. зв. незаконного прибутку в розмірі 5.330 карбованців. Важко придумати більш жорстоке покарання, вже не тільки для мене, а і для моєї сім'ї для моїх дітей, котрі третій рік живуть у сараї.

Та на це і розрахована репресія і співчуття я не очікую від тих, хто захлинався від крови „ворогів" своїх, тих, хто жорстокою рукою голоду удавлював довірливих і людяних селян землі нашої, нав'язуючи колективні форми господарювання; тих, хто економічними авантюрами відбирали найбільш життєспроможних, активних, працьовитих людей і кидали їх у пащу холодного Сибіру, тих, хто репресіями знищив мільйони найбільш свідомого населення; тих, хто всіма цими мірами підштовхнули світ до фашистівської реакції і пізнішої війни в котрій незчисленними жертвами народу закріпили своє положення; тих, кому вже недостанньо власного народу для експериментів і буферних держав хто в експансії ідеї, зброї і економічних пільг замахнувся на весь світ, нехтуючи життям і волею народів.

Справа проти мене не є наслідком юридичних помилок, а є свідомою дією влади проти тих, що стояли на захист прав людини в СРСР.

Я звертаюся до Вас, Пане Президенте, як до принципового оборонця прав людини в цьому світі, як до Голови держави, побажання котрій — миру, благополуччя і волі з нагоди 200-літньої незалежности стало причиною мого ув'язнення і призвело сім'ю на рівень жебрацтва, — з проханням допомогти забезпечити додержання прав людини в СРСР.

10 листопада 1977

Петро Рубан"

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

НЕДІЛЯ, 24-го ЧЕРВНЯ 1979 р.

ПАТЕРСОН, Н. Дж. Збори Т-ва ім. Т. Шевченка 64 Відд., о год. від 12-2-ої по пол., коло церкви св. Марії, Washington St. у Кліфтоні. Проситься чл. прибути, вирівняти вкладки і відібрати дивідендові чеки. — Управа.